

Nye anbefalinger for håndtering av parasitter hos sau

Det er utarbeidet nye anbefalinger for håndtering av innvendige og utvendige parasitter (snyltere) hos sau. Anbefalingene er laget i et samarbeid mellom Animalia, NMBU Veterinærhøgskolen, Veterinærinstituttet, Statens legemiddelverk og Team småfe i Nortura. Veterinærer, sauebønder og beitelag bør gjøre seg kjent med de nye anbefalingene. Vi vil her presisere noen viktige råd om parasittbehandling.

Klima

Hvor i landet du bor (klima) har mye å si for hvilke parasitter som gir problemer, og flere av parasittene som krever spesielle behandlingsopplegg gir problemer bare i enkelte områder. Dette kan skape forvirring og føre til unødvendige behandlinger i andre områder.

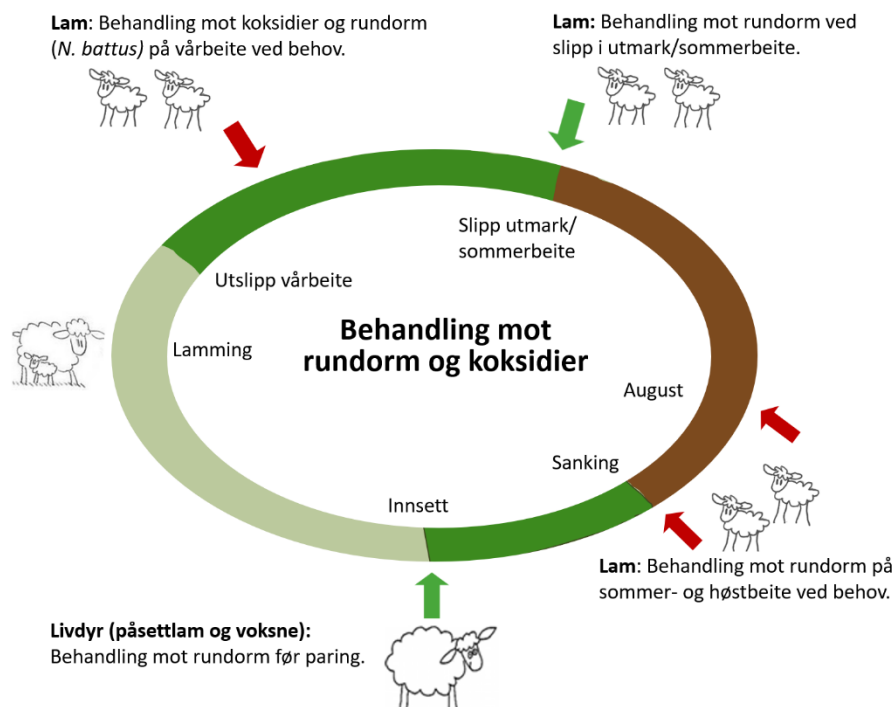
Kjernebehandling og tilleggsbehandling

For at det skal bli lettere å få oversikt, skiller vi mellom to behandlingsopplegg.

Kjernebehandling omfatter behandlinger mot rundorm som er nødvendig i de fleste sauebesetninger i Norge. All parasittbehandling ut over dette er **tilleggsbehandlinger** som kun skal brukes ved problemer/sjukdom pga. ulike parasitter, f.eks. *Haemonchus* (blodsugende løpeorm), koksidier, store leverikter, flått og fluelarver. Behovet for tilleggsbehandlinger vurderes i samråd med lokal veterinær ut fra symptomer, prøvetaking (avføringsprøver) og driftsforhold/beitebruk. Tilleggsbehandling må ofte tilpasses ut fra hvordan problemet arter seg.

Behandling mot rundorm (ormekur)

Parasittmidlene som benyttes mot rundorm er **hvit gruppe/benzimidazoler** (Panacur vet.®, Valbazen vet.®, Curaverm vet.®) og **blank gruppe/avermektiner** (Ivomec vet.®, Ivermax®, Dectomax®). Det anbefales fortsatt å veksle mellom hvit og blank gruppe med to til tre års mellomrom.

Figur 1. Kjernebehandling (grønn pil): Det er vanligvis nødvendig å behandle livdyr mot **rundorm** før paring, og lam ved slipp i utmark/sommerbeite. Tilleggsbehandling (rød pil) – kun ved behov: Behandling av lam mot **koksidier** en uke etter utslipp på vårbeite, og **rundormen *N. battus*** to uker etter utslipp på vårbeite. Tidspunkt for behandling mot **rundorm** på sommer- og høstbeite vurderes ut fra prøvetaking. Illustrasjon: Åshild Ø. Våge.

Følgende behandlingsopplegg (kjernebehandling) er nødvendig i de fleste sauebesetninger i Norge for å unngå sjukdom og nedsatt produksjon pga. rundorm:

- **Høst: Livdyr (påsettlam og voksne sauer)** behandles før paring. Denne behandlingen bør gis etter innsett hvis sauene oppstalles inne om vinteren, og (hvis mulig) etter det har kommet frost hvis de går ute hele/deler av vinteren.
- **Vår: Lam** behandles ved slipp i utmark, eller 3-5 uker etter utslipp på vårbeite ved bruk av innmarksbeite om sommeren - vurder beiteskifte i forbindelse med behandlingen. Ved helårs utegang (villsaudrift) er det mest aktuelt å behandle lammene i forbindelse med at flokken samles for klipping og slipp på sommerbeite. **Voksne søyer og åringer** skal i utgangspunktet ikke behandles. Unntaket er enkelttyr som er spesielt tynne, sjuke eller har symptomer på parasitter.

I en del besetninger/beitelag er det vanlig praksis å behandle alle søyer ved slipp i utmark. Dette er som regel unødvendig, og kan bidra til utvikling av resistens. Besetninger som pleier å behandle søyene ved slipp i utmark bør ta avføringsprøver for å sjekke om behandlingen er nødvendig. Vi vil oppfordre til å bruke penger i beitelaget til dette formålet.

Behandling mot koksidier

Tilleggsbehandling av lam med toltrazuril (Baycoxine®, Baycox®, Chanox®) mot koksidier er nødvendig i en del besetninger. **Voksne dyr** skal ikke behandles. Behandlingen har best effekt etter smitteopptak, men før sykdom utvikles. Behandlingstidspunktet må derfor tilpasses ut fra forhold i besetningen:

- Som utgangspunkt anbefales puljevis behandling ca. en uke etter utslipp. Ved sykdom i perioden rundt utslipp (mest aktuelt i flokker som står lenge inne på tett golv) anbefales puljevis behandling ved utslipp.
- Erfaring fra tidligere år om når koksidiøse vanligvis opptrer, er nyttig å ta med i vurderingen. Det er ofte et godt utgangspunkt å behandle ca. en uke før lammene vanligvis får diaré.

Forebyggende behandling mot koksidiøse hos lam er utbredt i Norge, og i mange flokker behandles alle lam hvert år uten nærmere vurdering av behovet. Ved høyt smittepress pga. intensiv bruk av vårbeitene er dette ofte nødvendig for å unngå sykdom, men i en del besetninger er det mulig å redusere behandlingsomfanget. Norge er det første landet i verden der det er påvist resistens mot toltrazuril hos koksidier hos sau. Dette er bekymringsfullt, og det fins per i dag ingen alternative midler mot koksidiøse. Vi må derfor i større grad vurdere behovet for behandling ut fra hvilke lam som er mest utsatt for sykdom og smittepress på vårbeitene.

De nye anbefalingene i sin helhet er publisert som brosjyrer på [våre nettsider](#).